

ділянки – це зобов’язальне право, на відміну від сервітуту, емфітевзису та суперфіцію. Дане право реалізується лише спеціалізованими підприємствами, установами та організаціями, які проводять розвідувальні роботи.

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок про те, що тимчасове зайняття земельних ділянок для проведення розвідувальних робіт як форма їх використання характеризується своєю специфікою. Перш за все, за своїм характером – це зобов’язальне право. Воно характеризується суттєвими відмінностями у порівнянні з іншими видами використання земель (за строками, характером використання, підставами та умовами виникнення і припинення тощо).

В. В. Зуєв,

аспірант кафедри кримінального процесу
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ДЕЯКІ ГАРАНТІЇ ПРАВ ОСІБ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДІЙ ПРИ НАДАННІ МІЖНАРОДНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

Порядок проведення процесуальних дій при наданні міжнародної правової допомоги є принциповим питанням, оскільки забезпечує її практичну реалізацію на рівні суб’єктів міжнародного кримінального процесу, надає міжнародній правовій допомозі ознаки самостійного процесуального порядку, що виокремлює її серед інших кримінальних проваджень.

Конкретизація таких дій наводиться в міжнародних договорах і національному кримінальному процесуальному законі. Разом з тим, змушені констатувати, що міжнародні стандарти не можуть повною мірою гарантувати права осіб, які потрапили у сферу дії міжнародного процесуального права; як доповнення до цих гарантій важливим елементом стають спеціальні гарантії, які надаються на рівні національного законодавства.

До переліку спеціальних гарантій, які визначають порядок процесуальних дій при наданні міжнародної правової допомоги, можна, зокрема, віднести гарантії щодо додержання порядку (процедури) надання міжнародної правової допомоги; гарантії, що обмежують права представників компетентних органів запитуючої держави у проведенні процесуальних дій; гарантії щодо участі перекладача та захисника при виконанні процесуальних дій у рамках міжнародної правової допомоги. Вважасмо за необхідне розглянути ці спеціальні гарантії прав особи при міжнародній правовій допомозі детальніше.

Найважливішою спеціальною гарантією є певний процесуальний порядок розгляду запиту про надання міжнародної правової допомоги. Аналіз міжнарод-

них договорів та КПК України свідчать про стадійний характер проведення процесуальних дій при наданні міжнародної правової допомоги.

Ці стадії можна визначити таким чином:

1) отримання запиту про міжнародне співробітництво (ст. 548 КПК), при необхідності конкретизованого у запиті про міжнародну правову допомогу (ст. 551 КПК);

2) розгляд запиту іноземного компетентного органу про міжнародну правову допомогу (ст. 554 КПК), за необхідності проведення екстрадиційної перевірки (ст. 587 КПК);

3) повідомлення про результати розгляду запиту (ст. 555 КПК);

4) безпосереднє виконання запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу на території України (ст. 558 КПК);

5) завершення процедури надання міжнародної правової допомоги (ст. 560 КПК).

Виключення з процесуального порядку будь-якої стадії провадження з питань міжнародної правової допомоги є суттєвим обмеженням прав осіб, які потрапили у сферу дії цього міжнародного процесуального інституту.

Важливою гарантією, яка надається особам, що потрапили у сферу дії міжнародного співробітництва у кримінальних провадженнях, є формальні ознаки запиту та його обґрунтованість. Але аналіз ч. 2 ст. 552 КПК дає підстави стверджувати, що не всі рекомендації, закріплені міжнародно-правових документах, враховані законодавцем. Вважаємо доцільним доповнити положення закону про дату виконання запиту, що є важливим кроком, оскільки, як зазначають дослідники міжнародних договорів, найчастіше відповідь на клопотання у кримінальному провадженні надходить через невинувато тривалий час, у більшості випадків це тягне за собою зупинення провадження. Окрім того, затягування вирішення питання про надання міжнародної правової допомоги по суті порушує права особи на те, що провадження буде розглянуто у розумні строки (ст. 28 КПК).

Особливим чином вітчизняний КПК підходить і до проблеми присутності представників компетентних органів запитуючої держави при проведенні процесуальних дій. У ст. 563 КПК встановлено, що представник компетентного органу іноземної держави, дозвіл на присутність якого надано відповідно до вимог КПК, не має права самостійно проводити на території України будь-які процесуальні дії. Такі особи мають право спостерігати за проведенням процесуальних дій та вносити зауваження та пропозиції щодо їх проведення, з дозволу слідчого, прокурора або суду ставити запитання, а також робити записи, у тому числі із застосуванням технічних засобів. На нашу думку, обов'язком вітчизняних правоохоронних та судових органів є недопущення особистого спілкування осіб, які беруть участь у процесуальній дії як обвинувачений, потерпілий або свідок з одного боку та представник іноземної держави з іншого,

з метою недопущення будь-якого тиску на них. Відповідно, сама по собі можливість ставити запитання представником іноземної держави по ходу процесуальних дій є некоректною, оскільки прокурор, слідчий не можуть миттєво оцінити наскільки таке питання є обґрунтованим та неупередженим. Як пропозиція виходу із такої ситуації: список таких запитань має бути узгоджений перед початком процесуальної дії. Після цього ці запитання можуть бути поставлені особі та внесені у протокол процесуальної дії.

Актуальним питанням надання міжнародної правової допомоги є і мовні проблеми, а також той обсяг мовних гарантій, які надаються особам, що беруть участь у процесуальних діях у рамках міжнародної правової допомоги. Норма вітчизняного КПК, викладена у ст. 29, гарантує будь-якій особі, яка бере участь у процесуальних діях, пов'язаних із міжнародною правовою допомогою, зокрема, користуватися рідною або іншою мовою, якою вони володіють, користуючись у разі необхідності послугами перекладача в порядку, передбаченому КПК.

Важливою гарантією прав осіб, які беруть участь у процесуальних діях у рамках міжнародної правової допомоги, є отримання адвокатських послуг. У цьому питанні проблемним аспектом, як здається, є залучення до процесуальних дій адвокатів іноземних держав. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» надає таку можливість. Так, стаття 59 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» визначає, що адвокат іноземної держави може здійснювати адвокатську діяльність в Україні, для чого йому потрібно звернутися до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури за місцем свого проживання чи перебування в Україні із заявою про його включення до Єдиного реєстру адвокатів України. До заяви додаються документи, що підтверджують право адвоката на заняття адвокатською діяльністю у відповідній іноземній державі. Перелік таких документів затверджується Радою адвокатів України. Надалі кваліфікаційна палата кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури розглядає заяву та подані адвокатом документи протягом десяти днів з дня їх надходження та за відсутності підстав, передбачених ч. 4 цієї статті, приймає рішення про включення такого адвоката до Єдиного реєстру адвокатів України, про що протягом трьох днів письмово повідомляє адвоката іноземної держави та відповідну раду адвокатів регіону. Рада адвокатів регіону забезпечує внесення відомостей про такого адвоката до Єдиного реєстру адвокатів України. Така складна процедура, безумовно, ставить під сумнів можливість залучення іноземних адвокатів до процесуальних дій у рамках міжнародної правової допомоги, чим порушується право особи захищати себе за допомогою обраного ним самим захисника, що гарантоване ст. 6 Європейської конвенції про захист прав та основоположних свобод.

Підводячи підсумок, слід відмітити, що порядок проведення процесуальних дій потребує певного вдосконалення з метою повноцінної реалізації гарантій прав особи при наданні міжнародної правової допомоги. Передусім, ці зміни

повинні орієнтуватися на норми міжнародного права, але внесення таких змін потребує і урахування інтересів, норм та традицій вітчизняного судочинства. Сам процес надання гарантій особам, які беруть участь у цих процесуальних діях, слід розглядати в контексті загальних прав людини і громадянина, конкретизованих в нормах вітчизняного кримінального процесуального права.

І. В. Ігнатенко,

аспірант кафедри земельного та аграрного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ЗОНУВАННЯ ЗЕМЕЛЬ ЯК ЗАСІБ УТОЧНЕННЯ МЕЖ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ

В сучасних ринкових умовах актуалізується проблема розробки нових, додаткових способів управління земельним фондом, визначення правового режиму земель та забезпечення найбільш ефективного землекористування. Одним з варіантів вирішення наведених проблем стало встановлення обмежених територій (зон) із спеціальним правовим режимом. Це відбувається шляхом зонування земель.

Зонування земель являє собою поділ земель у межах населених пунктів на певні функціональні зони, який здійснюється на підставі затвердженого органом місцевого самоврядування плану зонування території з метою встановлення дозволеного використання земельних ділянок в межах цих зон. Проте залишається відкритим питання: при здійсненні зонування відбувається обмеження права власності на землю чи зонування визначає реалізацію повноважень власника земельної ділянки.

Варто наголосити на тому, що від обмежень прав власників земельних ділянок слід відрізнити уточнення меж використання земельної ділянки, здійснюване в ході проведення зонування земель в межах населеного пункту органами місцевого самоврядування. Межі права власності встановлюють сам обсяг дії цього права; обмеження встановлюються всередині даних меж і стосуються виключення окремих можливостей, які може реалізувати власник. У зв'язку з цим, межі – більш широке поняття по відношенню до обмежень права власності.

У свій час, Г. Ф. Шершеневич зазначав, що обмеження права власності полягає або а) в обов'язку власника чого-небудь не робити з того, що він міг би з утримання права власності робити, або б) в обов'язку щось терпіти з боку інших, чого він, за змістом права власності, міг би не допускати, але жодним чином не в обов'язку щось робити, так як це не було б уже обмеженням змісту права власності.